СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 271. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 20-го ЛИСТОПАДА 1948. No. 271. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, NOVEMBER 20, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свобода": BErgen 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

НАЗНАЧЕНА ОДНОЦІЛЬНА ПОВІТРЯНА КОМАНДА ДЛЯ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

Вашингтон, 18 листопада. — Летунські Сили іменували одноцільну Континентальну Повітряну Команду для ведення оборони Злучених Держав з повітря. Новим командантом назначений лютенант генерал Джордж Е. Стратмейер, а осідком команди буде квартира повітряної бази Мичел, на Лонг Айленд біля Ню Йорку. Нова головна над-кватира буде мати під своїми дириктивами усю теперішню Команду Повітряної Оборони, тобто боєвої сили, і Тактичну Повітряну Команду, тобто легких бомбовальників і силу до нападів. Обі команди будуть дальше існувати як оперативні організації.

Нова реорганізація обіймає теж такі справи: Поділ Злучених Держав на шість географічних округ Повітряних Сил, на такий лад, як поділено край на шість команд армії; вишкіл і контролю двох цивільних сил, Красної Повітряної Ґвардії й Повітряної Резерви під спільним доглядом Континентальної Повітряної Команди. Генерал Стратмейер був досі головою Команди Повітряної Оборони. На його місце приходить тепер майор генерал Гордон П. Сейвил. Нова команда подібна до Стратегічної Повітряної Команди, яка має за меті виславити літаки на удар поза територію Злучених Держав.

О'КОНСКІ ПІД ЗАМІТОМ СПРОНЕВІРЕННЯ.

Вашингтон. — Робітнича Ліґа для Політичного Освідомлення з А.Ф.П. розіслала до конгресменів обіжник, в якому доводить, що конгресмен з Висконсин, Алвин Е. О'Конскі, винуватий в побиранні неоправданих заплат з фондів конгресової комісії. Такий обіжник вислали були адвокати зі стейту Ню Джерзі, заки ген. прокуратор почав доходження проти конгресмена Дж. Парнела Тамеса за подібні надужиття в комісії неамериканських діянь. В обіжнику закидають О'Конскому що він тримав на списку платного секретаря Мартина Вікерса, який уживав тих грошей на різні цілі, а самий був зайнятий у видавництві тижневика. Обіжник домагається, щоб О'Конского не допустити до нарад конгресу, коли він збереться після Нового Року. О'Конскі є республиканець польського походження, який співпрацював з Парнелем Е. Тамесом.

„МОСКВА АБО К.І.О. — КЛИЧАМИ ДЛЯ КОНВЕНЦІЇ

Портленд, у стейті Ореґон. — Для підготови резолюцій на конвенції Конгресу Індустріяльних Організацій, яка починається в понеділок, радить уже резолюційна комісія. Важливі дебати комісії ведуться над складенням резолюції з домаганням усунення комуністів з провідних позицій в місцевих юніях. Труднощі заходять з цьому, що в околиці Ню Йорку юнії К.І.О. заявили свою підтримку для кандидатури Генрія Воллеса, а це має бути признакою комуністичних симпатій провідників. Найбільшою несподіванкою для членів комісії є становище предсідника К.І.О., Филипа Морея, який поставив комуністам ультимат: „Або Москва, або К.І.О." Це мало б бути злучене зі змаганням злучити К.І.О. з Американською Федерацією Праці, яка вже висловила таке бажання на своїй конвенції в Синсинаті. Морей дістав поміч у своїй кампанії проти комуністів від Волтера Рутера, голови автомобілевої юнії, який виявив, таке саме становище. Він сказав, що коли відділи юнії не заявляться проти комунізму, то вони мусять покинути юнію, а як це ціла юнія, то мусить покинути К.І.О. Проти такого становища промовляли два делеґати, які стоять під замітом комунізму, а саме Бен Голд, голова кушнірської юнії і Алберт Фицджералд, голова юнії електричних робітників.

ТУРБО-ЛІТАКИ ШВИДКІ НА 600 МИЛЬ.

Вашингтон. — Команда маринарки виявила, що вже покінчено проби з новими пружиновими турбо-літаками, яких швидкість доходить до 600 миль на годину. Нові турболітаки не мають хвостів та призначені на вилет з кораблів - літаконосців. Команда каже, що нові літаки це тільки літаючі крила. Вони надаються на полети до великих висот.

ДАНСЬКИЙ ПРОФЕСОР ДОВОДИТЬ, ЩО СКАНДИНАВЦІ БУЛИ ПЕРШІ В АМЕРИЦІ.

Ню Йорк. — Проф. Йоганес Бренстед, директор Національного Музею в Копенгаґен, у Данії, звісний зі своїх праць над подвигами колишніх скандинавських подорожуючих Вікінґів, прийов до висновку, що правдою є, що скандинавці заїхали до Америки ще перед відкриттям Колумба. Про це він говорив у рефераті в Американсько - Скандинавській Фундації. Його виводи оперті на студіях, які він переводить в Америці. Головним доказом цього є камінь, який найдено в стейті Минесота в 1898 р., а який називають „Кенсинґтон Стон". На камені є напис старинними скандинавськими буквами, в якому описана масакра скандинавців індіянами з р. 1362, отже на 130 літ перед приїздом Колумба. Д-р Бренстед доводить, що Вікінґи зайшли були до теперішньої Канади ще коло 1000 р., отже що заки християнство було заведене в скандинавських країнах. Передхристиянські звичаї хоронити небіжчиків з їхньою зброєю найдено в гробах канадинців з того часу в Канаді.

НЕ ПЕНСИЛВЕНІЯ, А СТАТЛЕР ГОТЕЛЬ У НЮ ЙОРКУ.

Готель Пенсилвенія, побудований в 1919 р. напроти Пенсилвенійської залізничої станції в Ню Йорку, переміняє своє імя від Нового Року на Готель Статлер. Готель Пенсилвенія знаний між ін. з того, що там відбувалися різні українські народні зїзди, а підчас Асамблеї Обєднаних Держав в Ню Йорку він був головною кватирою американської делеґації до Обєднаних Держав.

Долес головою американської делеґації в О. Д.

Кий Вест, Флорида, 18 листопада. — Президент Труман перервів із своїми прибічниками конференцію в закордонних справах і після того появилася оповістка, що він назначив Джана Фостера Долеса головою американської делеґації до Обєднаних Держав підчас нарад в Парижі і на час відсутности секретаря стейту Джорджа К. Маршала. Джан Ф. Долес це звісний республиканець, політичний дорадник перепавшого при останніх виборах на президента республиканського кандидата губ. Тамеса Е. Дюїя. Назначення Долеса викликало прихильні замітки тому, що це знак продовження двопартійної політики в закордонних справах Злучених Держав. — Делеґатом до Асамблеї О.Д. іменований Бенджамин Коген.

Секретар Маршал має приїхати на розмову з президентом Труманом у понеділок до Вашингтону, бо до того часу президент покінчить вакацій й вернеться до столиці. Міжтим секретар оборони Джеймс Форестал прибув до Кий Вест і відбув з ним одногодинну конференцію. Досі нема урядової оповістки, про що йшла розмова, однаке поінформовані люди кажуть, що йдеться про підготову допомоги Америки для Китаю на таких засадах, як наладнена допомога Греції на підставі так званої Доктрини Трумана.

НАЗИВАЄ ПОЛІТИКУ СУПРОТИ КИТАЮ БАЛАМУТНОЮ

Синсинаті, Огайо. — Макс Істман, один з редакторів ліберального тижневика Ди Ню Лідер, у своїй промові на конвенції Американської Федерації Праці скритикував політику уряду Злучених Держав супроти Китаю і назвав її баламутною. Він сказав, що американська політика опирається на „гумбуґу, спрепарованім у Москві", наче б то китайські комуністи були якісь „селянські середняки, які не мають ніяких звязків з Комінформом. Істман твердить, що це політика полягає на легковаженні відносин у Китаю. Він теж закинув урядові, що не розуміє політики Москви, опертої на заявах Сталіна. Ці заяви пригадав Істман конвенції і вони викликали довгу бурю оклисків серед делеґатів. Між ін. пригадав Істман заяву Сталіна, що: „неможливе є дальше існування Совєтської Республики на довгий час побіч імперіялістичних держав. Скорше чи пізніше хтось з них мусить вийти переможцем". Цей вислів, як твердив бесідник, не походить з 1920 рр., але його розповсюднює Сталін тепер в 30 мовах, серед соток мільйонів людей. Істман назвав Совєти „державою 14,000,000 невільників, над якими панує державна поліція".

КОРАБЛІ З НОВИМИ ІМІҐРАНТАМИ

До Ню Йорку прибув у четвер корабель Ирні Пайл з рештою іміґрантів зі скитальщини, які приїхали ще на підставі старої засади, тобто на афідевіти, вислані родинами негайно після покінчення війни. Між іміґрантами було чотири українських родин: один гр. катол. священик з Карпатської України, один професор з родиною, один співак, і одна інша родина — всі з околиці Ню Йорку. Підчас висідання з корабля не було жадної прислуґи на доку тому, що докові робітники на страйку. Подорожні мусили самі себе обслуговати, а це тривало майже цілий день, хоч загалом усіх їх було невелике число. Найбільше було литовців.

У пятницю в год. 6 рано оприлюднено по радіо, що корабель Дженерал Бонді, який везе понад 800 скитальників до Бостону, має приїхати туди щойно впродовж дня і його мають привітати представники влади, між ін. стейтовий губернатор і посадник міста. З досі наспівших вістей можна здогадуватися, що новим кораблем приїхало 120 українців. Між ними є б. міністер Карпатської України, Ревай.

І.Р.О. ВСТАНОВЛЕНЕ ЯК ОКРЕМА АҐЕНЦІЯ О.Д.

Париж, 19 листопада. Проти останньої ще совєтської опозиції Генеральна Асамблея О.Д. встановила вчора Міжнародну Організацію для Збігців (ІРО) як свою окрему аґенцію. Рішення прийнято більшістю 30 голосів проти 6 совєтських. В останній дебаті совєт.-російський представник повторив ще вже добре відомі совєтські обвинувачення проти скитальників та проти ІРО.

ІЗРАЇЛЬЦІ НЕ УСТУПЛЯТЬ З НЕҐЕБУ

Тель Авів, 19 листопада. Уряд Ізраїля прийняв і рівночасно відкинув домагання Ради Безпеки про переміну оспорюваної провінції Неґеб в „нічию країну". Ізраїльці погоджуються відкликати звідтіль свої війська, які там вступили після 14 жовтня, але відмовляються зрезиґнувати з цеї провінції та відкликати війська, які там були раніше.

„Дике поле" на західних кордонах України

На підставі численних повідомлень з різних боків, головно від втікачів зі совєтської „сфери впливів" в західну Европу та з листів стверджується одноцільно велике спустошення, що його вчинили совєтські окупаційні власті на західних кордонах України. Не зважаючи на те, що совєтська „сфера впливів" сягає аж по ріку Лабу в Німеччині, Москва продовжує ізолювати Україну навіть від других московських „сателітів". Стверджується, що західний кордон України виглядає радше на лінію фронту, ніж на державний кордон. Вся полоса здовж кордону шириною кількох кілометрів повністю звільнена від населення. Перед самим кордоном широка полоса завжди свіжо зораної землі, а далі споруджені дротяні засіки, через які пущений електричний струм. За дротами бита стежка, по якій постійно та у близькій віддалі один від одного ходять патрулі совєтської кордоної охорони. За стежкою ще насипаний вал землі і над самою землею поведені ялярмові дроти, при необережному зачіпленні яких вилітають високо в повітря світляні ракети, яскраво освітлюючи весь простір. Після валу і на самій лінії кордону є ще одні дротяні засіки. Рівночасно повідомляється про гарячкову будову нових та відновлювання і модернізування старих воєнних укріплень здовж совєтських кордонів від заходу, використовуючи при цьому каторжників.

З.У.А.Д.КОМІТЕТ ДІСТАВ ВІД К.А.Р.Е. ПРОДУКТІВ НА 14,000 ДОЛ.

Филаделфія, 19 листопада. З канцелярії ЗУАДКомітету повідомляють, що в останніх днях відома кооператива пересилки харчових продуктів КАРЕ розділила між своїх членів двомісячну надвишку в харчах на загальну суму 200,000 дол. ЗУАДКомітет, як один з членів КАРЕ, одержав продуктів вартости 14,000 долярів. Продукти будуть розділені між українських скитальників та потребуючих в таких краях: Німеччина, Австрія, Італія, Франція, Голяндія, Чехословаччина і Польща. Деяку кількість пакунків приділено теж для хворих українських робітників і переселенців в Англії, ставлячи їх до розпорядження Союзові Українців Британії. Рівночасно сьогодні Харчовий Відділ ЗУАДКомітету у Филаделфії починає нову висилку харчових продуктів для найбільш потребуючих українських скитальників в Австрії і Німеччині. Їх висилається на підставі схеми, опрацьованої і пересланої з канцелярії европейського представництва ЗУАДКомітету для покриття найконечнішого запотребування на цю зиму. В останньому часі СС. Василіянки у Филаделфії вислали до маґазину ЗУАДКомітету в Німеччині для розподілу більшу кількість харчів і медикаментів, придбаних з акції „діти — дітям".

Для дальшого скріплення допомогової акції ЗУАДКомітету для українських скитальників в Европі, плянується скріпити европейську місію цього Комітету висилкою до нього ще одного заступника директора місії, одного референта переселенчих справ та чотирьох секретарок.

ВІЧЕ В АЛЛЕНТАВН ВІДЛОЖЕНО ДО 28 ЛИСТОПАДА

З канцелярії ЗУАДКомітету повідомляють, що громадські збори в переселенчих справах в Аллентавн, Па., заповіджені на день 21 листопада, з важних причин треба було відложити на наступну неділю, дня 28 листопада.

ДОЛЕС ВЗИВАЄ ЕВРОПЕЙЦІВ ДО ЄДНОСТИ

Париж, 19 листопада. Джан Фостер Долес, республиканський член американської делеґації до ОД., виголосив вчора в місцевому Американському Клюбі промову, в якій взивав европейські демократії до єдности та створення з Европи „нездобутої твердині волі і добробуту". Він твердив, що як самі европейські народи не виявлять під цим оглядом досить енерґії і доброї волі, то ді й Америка може послабити їм свою допомогу.

КИТАЙ ПРОХАЄ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДОПОМОГИ

ВИМІНА ЛИСТІВ МІЖ ЧІЯНҐ КАЙ-ШЕКОМ ТА ПРЕЗИДЕНТОМ ТРУМАНОМ.

Нанкінґ, 19 листопада. — Вчора тут подано до загального відома подробиці з виміни листів між китайським головнокомандуючим Чіянґ Кай-шеком і президентом Труманом. Згідно з китайськими джерелами, Чіянґ в листі, переданому президентові за посередництвом китайської амбасади у Вашинґтоні, прохає: 1. Рішучої заяви Злучених Держав щодо майбутньої моральної і матеріяльної допомоги Китаєві, щоби в той спосіб піднести духа китайських військ; 2. Більше активної американської участи в керівництві воєнних зусиль китайських націоналістів; 3. Безпосереднього збільшення матеріяльної допомоги для урядових військ. Президент Труман у своїй відповіді, яка наспіла до Нанкінґу в неділю, розглядає американсько-китайські цілі та американське заінтересування теперішнім положенням в Китаю, але не робить жадних окремих обіцянок допомоги поза існуючу вже програму, замкнену в числах 400,000,000 долярів. Проте, з Вашинґтону повідомлено китайський уряд про приспішення допомоги і вже вислано транспорти харчів і матеріялів до північного Китаю поза порядком визначених раніше дат. В листі Чіянґ Кай-шека мали бути натяки на американську співвідповідальність за теперішнє положення в Китаю, покликуючись головно на китайсько - совєтський договір, підписаний на базі американської дипломатії за часів президента Рузвелта та який признавав Совєтам окремі концесії в Манджурії, що й призвело до теперішнього положення. Чіян мав рівночасно пообіцяти відповідну реорганізацію китайського уряду для скріплення його воєнних зусиль.

ПОРАЗКА ЧЕРВОНИХ БІЛЯ СУЧОВА.

Нанкінґ, 19 листопада. — Китайське міністерство оборони видало вчора чергове запевнення про „небувалу перемогу" урядових військ на фронті біля Сучова, при чому урядові армія і авіяція мали завдати комуністам втрат, що переходять 130,000 вояків, в порівнанні зі 40,000 власних втрат. Комуністи вже в менше тріюмфальному тоні говорять теж і про свої перемоги. З невтральних джерел потверджується поразку комуністів, що відступають та пробують реорганізувати свої розбиті армії.

ФІНАНСОВІ СПЕЦІЯЛІСТИ СТУДІЮЮТЬ МОЖЛИВОСТІ ПОЛАГОДЖЕННЯ БЕРЛІНСЬКОЇ КРИЗИ.

Париж, 19 листопада. — Американські й британські фінансові спеціялісти вибралися до Берліна, щоби на місці простудіювати можливості введення там одної совєтської валюти під мінімальною чотиродержавною контролею. Встановлені ними факти мали б послужити невтральним членам Ради Безпеки річевими фактами в їх намаганні посередництва для наладнання совєтсько-західного спору в цій справі.

МІСЬКА РАДА БЕРЛІНА ВІДКИДАЄ СОВЄТСЬКІ ДОМАГАННЯ.

Берлін, 19 листопада.—Протикомуністичні партії в міській асамблеї Берліна відкинули вчора одноголосно совєтське домагання звільнити з праці двох високих міських урядників. У відповідь на совєтське домагання міська Рада стверджує, що таке домагання може видавати тільки спільна командатура чотирьох окупаційних сил.

НОВИЙ УРЯД ҐРЕЦІЇ.

Атени, 19 листопада. — Після кількаденної кризи ґрецькі популісти під проводом Константина Цальдаріса знову дійшли до порозуміння з лібералами під проводом Темістокля Софуліса і створили новий коаліційний уряд. Софуліс знову став премієром, а Цальдаріс його заступником й міністром закордонних справ. До уряду увійшло 16 популістів і 12 лібералів.

ПРОҐРЕС В НАРАДАХ В СПРАВІ РУРЩИНИ.

Лондон, 19 листопада.—Шостидержавна конференція в справі міжнародної контролі промисловлої продукції Рурщини в останніх днях швидко поступає вперед. Розглянено американську, британську й французьку пропозицію, що їх тепер передано діловому підкомітетові для узгіднення поодиноких точок, що опісля будуть зібрані в один документ та передані під загальні наради в найближчий понеділок.

ФРАНЦУЗЬКІ ВІЙСЬКА ГОТОВІ ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ СТРАЙКУ В ДЮНКЕРК.

Париж, 19 листопада. — Опанована комуністами Генеральна Конфедерація Праці проголосила на найблизчий понеділок страйк докових робітників у відомому з війни місті Дюнкерк. Французькі війська в силі около 4,000 вояків увійшли до міста, готові поборювати страйк. Підбурені комуністами робітники будують барикади та займають оборонні позиції.

АРМІЯ ЗАПЕРЕЧУЄ ШПИҐУНСЬКУ АКТИВНІСТЬ РОССА.

Відень, 19 листопада. — Совєтська і контрольована ними австрійська комуністична преса подала вістку, що оґидно замордований совєтськими вояками американський громадянин Ірвінґ Росс, урядник місцевої місії пляну Маршала, був заанґажований в американській шпиґунській роботі. Головна кватира Американської Армії в цьому місті вчора офіційно заперечила ці повідомлення, стверджуючи, що Росс не був заанґажований в шпиґунстві ані для Армії, ані для будь-якої іншої американської урядової інституції.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street. Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

УСІ ХОЧУТЬ ВОЛІ Й ВИЗВОЛЕННЯ!

Джеймс Форестал, секретар оборони, вернув з відвідин Британії, Франції та Німеччини повний одушевлення з цього приводу, що Західно-Европейська Юнія закріпляється та стає „ключевим елементом в плянах краєвої оборони, виготовлених нашим урядом". В розмові зі журналістами Форестал ще заявив, що чим далі від Вашинґтону, тим більшим є довір'я до Злучених Держав та їхньої ролі в Европі.

Не знаємо, чи Форестал ще довго займатиме своє високе становище, бо, як відомо, не рахувався з вибором Трумана президентом, але покищо він далі важна особа. Своїми словами Форестал потвердив це, що можна вичитати в книжці відомого журналіста Андре Віссона „Як нас інші бачать", про яку появились рецензії якраз у тому самому дні, коли Форестал відбував пресову конференцію. У цій книжці Віссон, передаючи европейські погляди про Америку, каже, що в Европі думають, що Америка помагає їй зі свого власного інтересу, а не з якоїсь гуманности. Так розуміє багато людей в Европі Плян Маршала, себто в першу чергу матеріяльну та мілітарну допомогу бльокові західних Держав, що ввійшли в склад Західно-Европейської Юнії. Про саму цю Юнію часто пишуть, що вона більше потрібна Англії, ніж самій Европі. В інтересі Европи, як кажеться, не повинно бути поділу на дві частини, західну — вільну та східню — поневолену. Це, що пише Віссон про „недовір'я", з яким глядять в Европі на Плян Маршала, не дуже покривається з тим, що чув, чи відчув Форестал.

Ми не маємо спромоги провірювати, як є в дійсності. Але є речі, що їх легко пізнати і зрозуміти. Те, що Америка робить „для своєї оборони", не повинно бути чимсь дивним, особливо, коли вона помагає іншим народам. По правді Америка допомагає Европі теж і з гуманного відчування людської нужди і бажання втримати і поширити свободу і демократію в світі. Знаємо, що в Европі побоюються, що американська закордонна політика хоче вдоволитись оборонним валом з тих західніх держав, що входять чи ще мали б ввійти в Західно-Европейську Юнію, а решту залишити Советському Союзові, якщо він погодиться і так зберегти „мир". Коли б таке сталось, то з цього нічого не вийшло б. Ця політика скорше чи пізніше мусіла б провалитись з величезною шкодою для самої Америки, Европи і цілого світу. Таке є наше переконання, яке ми вже нераз висказували, коли забирали голос у справі обєднання Европи. Усяка акція в цьому напрямі, ведена як Великою Британією, так і Злученими Державами, мусить носити виразну познаку, що вона веде до визволення цілої Европи, усіх европейських народів. Це повинно бути виразно сказане, бо інакше будуть запідозрювати Злучені Держави в замірах, які помагають цій баламуті, яку ширить советська пропаганда про американський та британський імперіялізм чи їхнє себелюбство. Совєти взялися р'ятувати цілий світ перед „капіталістичною і англосаською захланністю", а Америці треба виразно виявити словом і ділом, що це вона р'ятує цілий світ і всі народи перед советським тоталітаризмом і варварством, а не тільки деякі країни й народи.

ЧЕРГОВИЙ ЕТАП

Спеціяльна кампанія Українського Народного Союзу за збільшення рядів його членства до 50,000 вже успішно закінчилася. В звіті за місяць вересень головний уряд УНСоюзу проголосив, що з кінцем того місяця Батько Союз вже мав 50,027 членів, а дещо раніше повідомлено, що його майно вже переступило 10,000,000 долярів. Вістку про це велике організаційне досягнення американських українців передала теж велика частина об'єктивної української преси в Европі та інших країнах.

Ці великі „круглі числа" членів і майна УНСоюзу дисягнено напередодні 55-річного ювілею цеї організації, яку створено серед найтрудніших обставин та найменшими засобами, але великим трудом, відданістю справі та ідейністю її піонірів 55 років тому.

Тільки той, хто сам знає історію УНСоюзу з власної праці та досвіду в ній, або хто завдасть собі досить труду, щоби цю історію пізнати, зможе належно оцінити ці два факти, що їх так легко вимовляється, але які так важко здобуто: 50,000 членів і 10,000,000 майна. Сьогодні Український Народний Союз є заслуженим і неомильним мірилом громадської вартости американських українців. Історія цего Союзу є свідоцтвом зрілости і піснею наполегливої та ідейної праці цих десяток тисяч, що сьогодні з гордістю називаються союзовцями. Недавно в принагідній розмові один сідоголовий священик, що вже сорок років працює на цій землі між своїм народом, не міг найти слів, щоби висловити свій подив до того ж народу. Це ж в перших початках і ще донедавна до Америки приїжджали справді тільки найбідніші, ті, що терпіли страшні злидні на своїй землі, що не мали найконечніших засобів на життя, а не то на освіту. Вони приїхали зі згорбленою спиною від надмірної праці дома і відразу до такої ж праці пішли тут. Вони не знали, що це значить читальня Просвіти, Рідна Школа, українські інституції і організації. Вони знали тільки працю, працю і щераз працю. Вони не мали тут ні того, що називається „кваліфікованими силами", ані відповідної бодай малої кількости громадських провідників. Але ви погляньте сьогодні, що ці люди створили. Після двох-трьох років побуту та найважчої праці, їх зібралось кількох в одній громаді і вже почали будувати свою церкву, свій народний дім. При цьому вони в більшості давали цей свій важким трудом запрацьований гріш теж на будову церкви, школи та інших громадських домів в „своему селі" в „старім краю". Ця сама українська жінка, що приїхала до Америки прямо з панського фільварку, вона тут не тільки працювала, але вона теж виховала часом і десятеро дітей, що сьогодні часто з високими дипломами занімають відповідальні пости в усіх галузях життя цеї країни.

Ці „прості люди" й створили Український Народний Союз. Хто тільки схоче пізнати їх історію, той швидко в кожньому з цих наших робітників, в кожній цій нашій тепер бабусі, що часом все залишить а на народну імпрезу вибереться, бачитиме не звичайних „простих людей", але справжніх героїв, яких можна тільки шанувати і подивляти. Якщоб у світі будували в і к о п о м н и й пам'ятник героєві праці, то на ньому повинна б стояти статуя американсько - українського робітника.

Такими людьми збудований Український Народний Союз і в цих людях його вартість та сила, видимими знаками яких являються ці числа: 50,000 членів і 10,000,000 майна. Але вартости проробленої УНСоюзом та його членами роботи і здобутих загальних досягнень на всіх ділянках нашого різноманітного життя нічим зміряти і оцінити.

Ці міркування насуваються самі, як застановлятись над черговим етапом УНСоюзу. Бо ж його ціль далеко не вичерпується ані кількістю членів, ані сумою майна. Його ціль — це постійна праця, постійне змагання, постійний ріст. Можливості цего росту і цих змагань сьогодні далеко кращі, як ті, що могли насуватись першим піонірам. Треба тільки зрозуміння, доброї волі, та головно видержливости і праці. Один з багатьох прикладів хай послужить наукою під цим оглядом.

В місцевості Форд Ситі, в Пенсилвенії, існує 63 відділ У. Н. Союзу. Його довголітнім секретарем є Михайло Личак. Громада сама нараховує около 500 душ, а відділ вже має 504 членів. Значить, не тільки зорганізовані в Союзі всі місцеві громадяни, але здобуто ще й кількох з околиці. Як УНСоюз почав свою кампанію за збільшення кількости своїх членів до загального числа 50,000, цему 63-му відділові призначено квоту 34 членів. Але відділ, завдяки таким прикладним працівникам, як його секретар, сказати б — „знав, що робить". Рівночасно зі Союзовою кампанією за 50,000 членів, він проголосив свою, за збільшенням свого відділу до 500 членів. Йому призначено квоту 34 нових членів, а він досі здобув 51 і має 504 члени в громаді, що нараховує около 500 душ.

Це один приклад, але як же багатомовний. Спробуйте тільки уявити собі громаду, де всі люди є членами УНСоюзу. Які величезні можливості має ця громада, яких прекрасних успіхів вона в дальшому зможе добитися в усіх інших галузях громадського життя.

Цей приклад повинен стати ціллю УНСоюзу, всіх його відділів та всіх його членів в цему новому етапі: об'єднати всіх українських громадян по всіх американських і канадійських українських г р о м а д а х в Українському Народному Союзі. Це максимальна організаційна ціль і важкої та наполегливої праці потрібно в змаганні до неї. Але наполеглива праця і великі цілі лягли в основу Українського Народного Союзу та стали його змістом.

За одну внутрішню політику

На заяви республиканських конгресменів, що вони підтримають президента Трумана, президент відповів з подякою, а про конгрес, в якому засідають республиканці й демократична фракція „діксікратів" з південних стейтів сказав, що тепер не пора для боротьби, але для співпраці. Назагал післявиборчі відносини між обома партіями укладаються краще ніж можна було передбачувати. Значить, що й буде легше здійсняти те, що обіцювано в часі виборчої акції. Одначе такі домагання, як зниження податків чи знижки цін, в чому заінтересований загал населення, властиво не залежать від президента або від конгресу, а радше від Москви, якої політика не віщує миру, а тільки війну. Америка хоче миру в Китаю, в Европі, в цілому світі, але така є ситуація, що про цей мир рішає не так Вашинґтон, як Москва. Американський фармер розуміє, що висока ціна фармерських продуктів не принесе йому забезпеки на ціле життя, коли на його країну може напасти агресор літаками з атомовою бомбою і зруйнувати довкруги все життя. Республиканець як і демократ розуміють, що обіцянка зменшення видатків на адміністрацію у Вашинґтоі залежатиме від цього, чи Америка перестане висилати допомогу знищеній Европі та іншим частинам світу.

Оці й тим подібні проблеми мусить передумати робітник у заводі, людина на вулиці й домашня хазяйка при варенні обіду та при пранні біля.

Одначе є ще більші проблеми, посередно з тамтими злучені, якими займаються здебільша тільки люди з верхівки, а які треба б довести до відомости пересічної людини, що її називають „камон мен" чи там „сірої людини". Є це зрозуміння потреби безпартійної, або як її називають „двопартійної" політики в закордонних справах. Ці справи вже випробувані недавньою історією у двох світових війнах, а тепер насвітлювані майже щодня зогляду на такі велетенські американські задуми, як Доктрина Трумана і Плян Маршала.

Речники обох в е л и к и х п а р т і й пригадували перед виборами необхідність солідарности у закордонних справах, бо інакше чужі держави й нації будуть легковажити собі Америку, а з легковаженням прийде небезпека не тільки для нашої країни, але й для цілого свободолюбного світу. Та відомий видавець газети Луївил Куріер-Джернал, Марк Етридж, який був членом Балканської комісії для провірки відносин між Грецією й її сусідами, вийшов з твердженням, що оце втримування одного фронту в закордонній американській політиці є тільки негативним явищем, бо йде про оборону перед можливим заваленням Пляну Маршала або Доктрини Трумана безупинними трюками й інтригами комуністів, Комінтерну й Кремля. Він приходить до висновку, що без огляду на большевицькі затії Америка мусить скласти свою постійну „американську" політику не тільки для закордону, але теж і для своїх внутрішніх відносин.

Досі світ нераз докоряв американцям, що вони тільки „купці-бизнесмени", які сиділи собі замором і користали з нещастя світу. Коли після першої війни Америка повинна була зрозуміти свою ролю як оборонця цивілізації, вона до цього не доглупалася й тому прийшло до другої війни. Якщо Америка ще й тепер не була б зрозуміла, що вона мусить станути в проводі світу, вона сама була б виставлена на знищення.

Етридж пояснює цю загрозу так: Є чотири промислові потуги в світі: Америка є першою; Росія зі своїми територіями є другою, західна Европа, яка обіймає Рурщину, Надренію, Заар, Бельгію, північну Францію є на третьому місці, а Шлеськ, Тешен, Чехословаччина й Північна Італія на четвертому. Росія вже диктує одній частині й половину другої під господарським оглядом, а тепер посягає через Берлін по решту. Узявши під увагу рівнини Польщі й пшеничні поля України та нафтові багатства Румунії, вона посягне по німецьке й французьке вугілля й вибєдься на першу потугу, а Злучені Держави остануться на другому місці.

Оці можливості вказують, що Америка мусить створити свою власну силу таку, яка не допустила б до світової гегемонії Росії. Америка має на експорт таку силу, яка донедавна була визовом для деспотів. Це була революційна стихія з свободолюбними гаслами з 1776 р. Ця стихія не тільки захищала Злучені Держави, але ще загрожувала тиранам.

Тепер настали такі часи, що цю американську ідею треба підтримати іншою силою, а саме переведенням повної рівноправности громадян у власній країні й зконсолідуванням природних багатств Америки для підтримання країн в цілому світі. Таким чином південні „діксікрати" мусять раз зрозуміти, що безупинне видвигання вищости білої раси над чорною й іншими тільки осмішує Америку в очах закордону і ослаблює її місію. Як республиканці так і одиниці з демократичної партії повинні залишити штучне видвигання стейтових прав на те тільки, щоб поодинокі магнати могли накидувави свою волю стейтовим урядам і так використувати для себе природні багатства. Як зразок таких посягань наводить автор домагання південних підприємців, щоб електричну силу з Проекту Долини Тенесі не постачати безпосередно консументам тільки приватним електрівням, а ці, щоб продавали електричну силу до мешкань і фабрик, хоч за Проект Долини Тенесі заплачено більйони долярів з податків. Подібне хочуть зробити з нафтою, вугіллям і іншими багатствами.

Коли президент на чолі федерального уряду переведе програму розвитку природних багатств для користи всього загалу, оці поодинокі підприємства мусять піддатися загалові і злучать свої сили з цілим народом для далеко йдучих цілей.

Згадані приклади це тільки пригадка Етріджа що значить „двопартійна" внутрішня політика. Коли вона буде прийнята, тоді це буде взірець ідейної господарки й беззастережної свободи, який притягне на бік Америки кольоніяльні народи й напів-вільних людей, а це разом створить з Америки непереможну силу під кожним оглядом.

ВИ ОДЕРЖАЛИ СЬОГОДНІ „СВОБОДУ"? А ЧИ ВИ ВИСЛАЛИ ИИ ВЖЕ СВОЮ ДОБРОВІЛЬНУ ДОПЛАТУ ДО ПЕРЕДПЛАТИ, ЩОБИ ВОНА МОГЛА ПРИЙТИ ДО ВАС ТЕЖ ЗАВТРА?

М. Брадович.

ЧУЖИНОЮ

17)

При їх появі з д и в а н у підвівся відповідаючи на їх привітання Хаджі, що не зважаючи на свою білу бороду не мав в собі нічого старечого, і подивився пильно в обличчя Марка. І від його погляду блиснув у Марка спомин, що „той, який все знає", в його гарячковім сні виглядав так, як цей Хаджі. Як у сні чув він голос господаря, який казав до старого гостя: дозволь поручити твоїй ласці мого молодого приятеля. І як здалека почулась відповідь: його молодість без порівнання старша нашого віку, бо хто силою свого стремління перемагає смерть, є вона для того мостом від життя до життя...

Коли слуга приніс їм в малих філіжанках чорну каву, Хаджі виняв зі скриньки, що стояла біля нього на низькім шостикутнім столику, флякон з блакітного каменя, оздобленого золотом переплетених арабських літер, влив кілька краплин плину з нього до своєї філіжанки і запитав Марка, чи не цікавий він закоштувати цеї есенції, яку мешканці Геджасу добувають з відомої лише їм рослини, переконані відносно її чудодійної спроможности зміцняти й уздоровляти людину. Марко простягнув до старого з подякою свою філіжанку, цікавий на нове й невідоме, але з критичним недовірям европейця до чудодійности. Краплини арабської есенції розбіглися барвами веселки на поверхні кави, видаючи гострі пахощі, які Марко даремно старався порівняти з якимись відомими йому. Але вони лучились добре з в и п а р а м и кави і Марко ковтав її з насолодою. По кількох хвилинах розмови, зміст якої він не міг собі потім пригадати, він відчув приспішене биття серця, йому видавалось, що з тремтіння в його грудях випливали хвилі, які повільно підносили його, йому видавалось, що крізь зеленаву запону цих хвиль він бачить як в дзеркалі самого себе, похиленого над столиком і замисленого Хаджі, що дивиться на нього...

Раптом все минуло, він бачив знов лагідні очі співрозмовця, спрямовані на нього, і чув його спокійний голос, але він приймав тепер цілком інакше говорене. Від його гарячки не лишилось і сліду, думка була гостра і кипіла, виносячи питання на поверхню свідомости, а Хаджі ніби й не потрібував чути їх висловлення, щоб відповідати на них.

— Ви хочете знати, чому лихо перемагає добро, чому паде зла роса на добре насіння і пересіює пшеницю будяками. Але перемога лихого живла може бути лише тимчасовою і позірною, бо те, що видавалось добрим вчора, може бути вже злим завтра, коли ми самі удосконалюємося швидше ніж наше оточення. Мертвий, кажуть, тримає, а в дійсності затримує живого. Отже й абсолютного добра в дійсності нема, хоч ідея його мусить бути. Але добро перемагає в засаді зло вже тому, що верхом добра є саме життя, вічне в тривалості своїх змін...

— Ви гадаєте, що зміна старого може бути остільки значною, що його в новім не можна пізнати, і непокоїтеся за ваш власний нарід. Але дитина не може бути запереченням батьків і тим більше потрібує їх, чим тяжчими є перші кроки життя.

— Чи надмір терпіння не руйнує самого життя? — запитав Марко.

— Терпіння, як і втіха, є складником життя, відповів Хаджі. Воно провадить також до його верхів, даючи горду свідомість його величі. Велетні людства, що не давали йому упідлитися, мали більше терпіння ніж втіхи. Кожна віра має своїх мучеників.

— Чи ж нема людських скупчень без віри й гідности? Чи нема на світі абсолютного лиха? Запитав з гірким обуренням Марко.

Хаджі не відповів негайно на це запитання і замислився, оперши чоло на долоню правиці. І Маркові видавалось, що думки його співрозмовця та його власні поплили спільним річищем.

По кількох хвилинах намислення Хаджі зауважив: Лихо може бути абсолютним, коли воно перебуває поза межами духового життя. На берегах Ґанґу вірять в існування мерців, що перебувають між живими, опирів, що живляться живою кров'ю... Це байки, звичайно, але й вони мають свій глибокий сенс, як і більшість народних вірувань і забобонів. Цим шляхом намагається колективний розум з'ясувати собі й те, що ми означили б як абсолютне лихо, лихо в самім собі і через себе саме, протилежність самої засади життя, завжди й всюди ворожа йому.

— Але як-же знаходять опирі місце в межах нації, яка є найвищим суспільним виявом життевої засади? — Запитав по короткім намисленні Марко.

— На це вам важко відповісти — зауважив Хаджі. Але оскільки є хтось поза межами життя, є він очевидно й поза межами нації. Зрештою чув я в околицях Пешаверу поза горішнім Індом старий переказ про царство ночі і смерти далеко по той бік Даху Світу, Паміру. До дуже мішаного під оглядом етнічним населення цих місцевостей принесли мабуть цей переказ частки народу, що пересуваючись з півночі на південь с х и л к а м и Тянь Шаню і Паміру, дістались через просмики Гіндукущу до Індій. Я зацікавився цею історією і міг переконатися, що ці мандрівники були кайсаками з земель навколо горішнього Іртишу, яких почасти винищили, а почасти вигнали московські нафасники, вислані Іваном Лютим. Отже нема дива, що вони видавались миролюбним кайсакам опирями з країни ночі і смерти...

(Дальше буде).

ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ С В І Д О М О Г О ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

В. Петренко.

Тристаріччя Хмельниччини

3)

В лютому 1648 р. Хмельницький провадить переговори з кримським ханом. Закінчились вони угодою, за якою хан давав на допомогу Хмельницькому кількатисячний відділ кінноти на чолі з Перекопським мурзою Тугай-беєм. Син Богданів Тиміш залишився заложником у хана.

Забезпечившись у татарській допомозі, Хмельницький уже в квітні 1648 р. розпочав рішучі воєнні дії проти польської армії. А в підготовці до цих дій Хмельницький виявив себе кращим полководцем за самого М. Потоцького. Він рушив із Запоріжжя на „волость", яка спалахнула вогнем повстання, щоб об'єднатись із реєстровими козаками і дати поштовх до загального повстання українського народу проти шляхетської Польщі. Свої військові сили безнастанно вишколював і одержав їх скупчені та готові до бою. Тим часом сила Потоцького діяла розпорошено. Він вислав проти запоріжжя частину свого війська на чолі з козацьким комісарем Шемберґом і своїм сином Степаном. Та й це військо не йшло компактною масою, а було поділене на дві частини. Одна на чолі з Шембергом і Степаном Потоцьким (около 4,000) рушила суходолом, друга на чолі з обома генеральними осавулами, Іваном Барабащем і Ілляшем Караїмовичем, була послана човнами по Дніпру. Обидві частини мали об'єднатися біля Кодака, а потім разом рушити проти Запоріжжя. Головні ж сили польського війська на чолі з обома гетьманами, великим коронним М. Потоцьким і польовим Мартином Калиновським, мали вирушити суходолом слідом за передовим військом Шемберга і Степана Потоцького.

Дня 19. квітня частина останнього були вже біля балки **Жовті Води.** Тут 19 квітня ударило на них військо Хмельницького. Польське військо, не можучи витримати бою у відкритому полі, окопалось табором і стало боронитись перед переважаючими кількісно силами Хмельницького і кіннотою Тугай-бея.

Тим часом реєстрові козаки, що під проводом Барабаша й Караїмовича плили на човнах по Дніпрі, прибули до Кам'яного Затону. Тут 24 квітня відбули чорну раду і на ній рішили приєднатись до Хмельницького, вигубивши перш усього свою старшину на чолі з обома осавулами, прихильну Польщі.

Підкрипившись силами реєстрових козаків, Хмельницький вдарив на військо Шемберга і Степана Потоцького. Дня 6 травня бої закінчились повним розгромом польського війська. Шемберг і Степан Потоцький попали в полон. Першого страчено, а другий від ран помер незабаром. Лише один жовнір урятувався від розгрому, щоб донести страшну вістку про жовтоводську поразку Миколі Потоцькому. В складі захоплених під Жовтими Водами полонених був Іван Виговський, якого Хмельницький викупив у татар за одну кобилу і який потім став генеральним писарем Хмельницького, а по його смерти навіть гетьманом. Попав у полон також і кум Хмельницького, чигиринський полковник Станислав Кричевський, якого Хмельницький також викупив у татар і який став київським полковником і правою рукою Хмельницького.

Жовтоводський розгром польського війська мав чимале значення для дальшого розвитку визвольної війни. Вістка про перемогу Хмельницького блискавицею рознеслась по всій Україні. Козацького гетьмана почали скрізь титулувати визвольником України. З усіх сторін плили до нього повстанці.

Дня 9. травня прибули частини польської армії Миколи Потоцького під Черкаси, де стало відомо про жовтоводський розгром. М. Потоцький відступив під **Корсунь.** 15-го травня перед польським табором стали з'являтись частини Хмельницького і татар. Хмельницький з усіх боків вдарив на Потоцького й після завзятого бою в щент розбив польське військо. Всіх перебито або взято в полон. Між полоненими були й оба польські гетьмани, Потоцький і Калиновський, яких Хмельницький віддав у неволю татарам.

Після Корсунської поразки вся Україна від Ворскли по Дністер, палала в огні повстання. Хмельницький почав війну з Польщею, щоб пімститись за власні кривди, але вона переросла всі рахунки Хмельницького і стала всенародньою.

Після корсунської перемоги Хмельницький припинив дальший наступ на Польщу і відійшов до Чигирина, щоб мати хоч короткий час для організації війська. До відступу Хмельницького спричинилося однак головно те, що татари, захопивши кольосальний полон і здобич, відступили до Криму.

У цій ситуації Хмельницький дипломатично нав'язує переговори в справі перемир'я на вигідних для себе умовах з польським урядом. Він провадив подвійну гру. З одного боку зазивав український нарід до повстання проти Польщі, а з другого оправдувався перед польським урядом за своє діло. Ця подвійна гра Хмельницького, каже Костомарів, була причиною багатьох його успіхів, але також і багатьох невдач.

Польський уряд не відкидає прохання Хмельницького і призначує для переговорів з ним Адама Кисіля. Але водночас нав'язує він переговори через того ж Кисіля з Московщиною в справі допомоги проти Хмельницького. І Хотмиський воєвода С. Болховський від царського уряду сповіщає Кисіля через свого післанця, що пограничні московські воєводи дадуть полякам підмогу проти Хмельницького. Хмельницький переловив письмо Болховського до Кисіля і писав царському воєводі: „Не сподівався я від його царської Величності і від вас, православних християн, щоби ви наступали на віру нашу християнську і помагали ляхам. Але з письма вашого бачу, що ви, скупчуючись буцім то проти татар, хочете помагати ляхам. Бог поміг нам побити нашого ворога. Тимто запитуємо вас: хочете воювати з нами, чи бути нашим приятелем?" (М. Костомарів, ор. сіб., ст. 311).

Розуміється, переговори польського уряду через А. Кисіля мали лише тактичний характер. Його справжньою метою було повне знищення повстання Хмельницького. Тим часом події визвольної війни розвиваються таким скорим темпом і в таких яскравих формах, що змішали вони всі карти польського уряду.

Хмельницький, закінчивши організацію свого війська в Чигирині, в силі яких 70 тисяч вирушив на початку липня 1648 в похід проти Польщі.

Але і Польща зорганізувала свою велику армію в силі не менш 40 тисяч.

На початку вересня обі армії станули проти себе під **Пилявцями.** 13. вересня відбулася головна битва. Польське військо було розгромлене. В панічному страху воно подалось на **Львів.** 17 вересня Хмельницький вирушив разом з татарами на **Львів.** Від 26 вересня до 16 жовтня триває облога міста. Хмельницький і Тугай-бей взяли від нього контрибуцію і рушили під **Замость,** одну з найбільших фортець Польщі. Це було по смерти короля Владислава IV., який помер 10 травня. Хмельницький чекав на вибір нового короля, підпираючи вибір Яна Казимира і вів облогу Замостя мляво. 19 листопада вибрано короля Яна Казиміра, який повідомив Хмельницького про свій вибір і візвав його, відступити від Замостя та повернути на Україну, щоби там ждати на королівських комісарів для переговорів.

24 листопада Хмельницький відступав від Замостя. Тоді, каже сучасник, поляки шепотом говорили, що сам Бог послав сліпоту на Хмельницького, коли він з такими силами не тільки не взяв столицю Польщі і не покрив усю Польщу попелом, але й відмовився від дальших неприятельських дій проти Польщі та дозволив шляхті вертатись на Україну.

Хоч цей крок Хмельницького на перший погляд просто незрозумілий, але він мав свої причини. Він ясно бачив, що без сторонньої допомоги він не всилі виграти війну з Польщею. Рахунок його на допомогу Московщини цілком не дописав — вона не бажала собі перемоги Хмельницького і радше схилялася на бік Польщі. Татарський знову союзник дуже дорого коштував Україні і дотого був непевний. І кримський хан не бажав собі повної перемоги Хмельницького, бо в ній добачував і для себе загрозу. Татари вдоволялися кожночасним ясиром з України, коли тільки вони відходили з підмоги Хмельницькому до Криму, супроти чого козацький гетьман був цілком безсильний. Український нарід, повстаючи проти Польщі, виніс Хмельницького — досі дрібного українського шляхтича на володаря визволеної України, але, на жаль, — визволитель України зпід ярма шляхетської Польщі не виявив себе укранським Кромвелем, хоч останній згадував про геніяльного полководця повстанської України. В психології Хмельницького лежало почуття нищости як представника України супроти польського короля, чого ніяк не можна сказати про повстанця Кромвеля у відношенні до англійського короля. Коли порівнання не надто сміле, то цю психологію Хмельницького можна порівнати з психологією галицько-українського селянинина, на якого магічний вплив мав австрійський цісар.

Отож козацький гетьман, після розгромів польського війська під Жовтими Водами, Корсунем і Пилявцями, повинуючись наказові польського нововибраного короля, відступив від облоги Замостя і повернув на Україну.

23 грудня 1848 р. відбувся урочистий в'їзд Хмельницького до столиці України, в Київ. Його вітали як „Мойсея, спасителя і визволителя народу зпід іга ляцького, Богом даного". А патриярх єрусалимський, Паїсій, що саме тоді був у переїзді через Київ до Москви славив його „князем Русі".

(Дальше буде).

ДЕРЖАТЬСЯ СТАРОЇ ТРАДИЦІЇ!—Англійці відомі з цього, що придержуються старих, столітних звичаїв. На картині бачимо, як супроводжають нового посадника міста Лондону, згідно зі старим звичаєм та давньою церемонією.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЙОНҐСТАВН, ОГАЙО.

З похорону на скитальців.

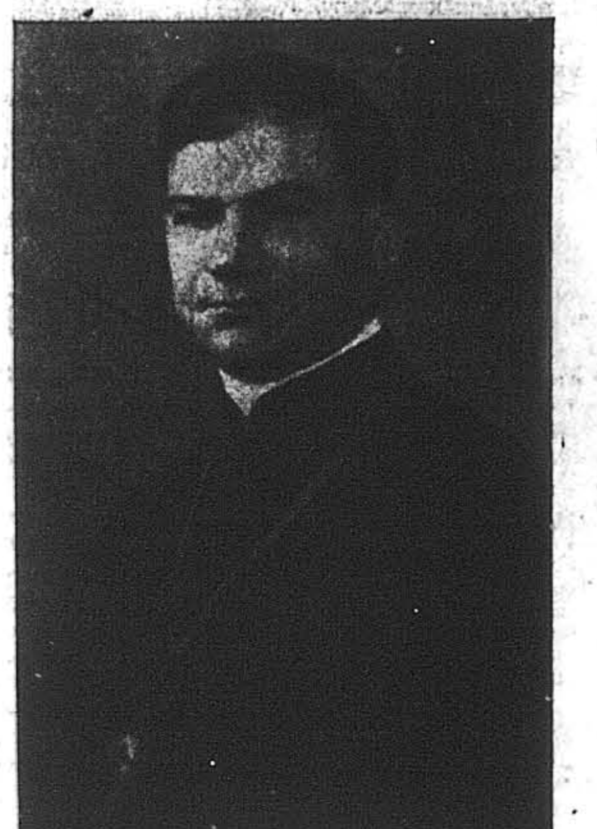
Наша громада втратила діяльного, жертволюбивого й патріотичного громадянина, яким був бл. п. Теодор Періг, що помер дня 4 листопада. Перший в народній роботі, й перщий в жертвах тому і недиво, що полишив по собі загальний жаль, та що на його похороні було стільки людей, як ще ніколи в таких випадках. Це громада прощала людину, що довгими роками була на чолі й в парохії при українській греко-кат. церкві Святої Тройці, й в таких організаціях як Український Горожанський Клюб чи Братство ім. Івана Хрестителя, від. 230 У.Н.Союзу.

В похороні взяли участь чотири священики а це о. Гладкий і о. Горняк з Ворен, українець-скиталець, о. Стродерс та місцевий парох о. Петро Олексів, що виголосив прекрасне прощальне слово. Гром. Іван Павловський, секретар 230 від. У. Н. Союзу говорив над гробом, згадуючи про заслуги Покійного та попертя дому, який цей відділ абув, на що бл. п. Т. Періг дарував $200.

По похороні відбулась перекуска для гостей з ближчих і дальших сторін, як з Акрон і Клівленду у власній галі 230 відділу У. Н. Союзу. Промовляли І. Павловський, Т. Попа, Ю. Присташ та інші, а вдова, п-ні Марія Періг подякувала всім за добре слово і за віддання останньої прислуги. Підписаний забрав ще слово в справі скитальців, за яких Покійних теж памятав. При допомозі п-ні Варвари Дубас зібрано $51, а громадяни Дмитро і Юлін Войтович додали (замісць квітів!) $5, так, що зібрано $56.

Жертували по $5: Антоній Алзельмо, Дмитро Войтович, а по $2: Іван Павловський, Дмитро Романко, Теодор Мураль, Андрій Кучманич, Осип Венґжин; по $1: К. Тарновська, М. Репужинська, М. Вольшаницький, А. Шведик, Ю. Присташ, В. Лестишин, п-ні Щурко, Стрей, Т. Папа, І. Добро, Г. Гамера, І. Мисливий, І. Гарміч, міч, А. Фюк, М. Мушинська, А. Баниш, Д. Товарницький, О. Стахура, Ю. Левинський, П. Стахура, В. Дубас, М. Періг, М. Мамрич, П. Філь, С. Ворожбит, К. Кабровська, А. Мигас, Н. Ласик, П. Рґізий, І. Семенюк, М. Іванчак. Дрібними $5.

Осип Венґжин-Угрин.

С. Курилів.

БОЖИЙ ДЕНЬ

(Фелейтон).

Кажуть святі книги, що неділю призначив Господь для людини на відпочинок. Бо неділя — це Божий день.

Деякі святкують неділю дуже гарно, в родинному кружку, з медом-вином, деякі бавляться з приятелями, веселяться, жартують, випивають чашу молодости до дна, а я... бодай не казати.

Неділя для мене є найгіршим днем в тижні.

Ще сонце не виказало свого носа зза обрію, а вже тебе будить жінка:

— Вставай, попали трохи, бо зимно. І веранди позамітай; вітер порохів понаносив. — Води налий на каву; поглянь, чи шмаття висохло. — М'ясо налий водою, хай відмокне.

Беру картку і пишу, щоб чого не забути: палити, замітати, води на каву наляти, м'ясо... а, хай трясця вхопить!

Запалив, а воно погасло, дмухаєш як ковальський міх, всіський дух з себе випираєш, а воно тобі між очі в двоє віддає...

Снідаєш, а потім хапаєш бритву, щоб підголитись.

Голишся дивуючись, пощо Господь насадив чоловікові на лиці цеї волосяної розсади, без якої спокійно можна б обійтись. Дивуєшся і здорово підтинаєш собі ухо!

Затамувавши кров, ще раз їдеш бритвою по вусах, підтинаєш самособою носа, нервуєшся і ще раз заглиблюєш бритву в „Адамову грушку", тоді шпурляєш бритвою та починаєш самий з собою любу розмову, якої журналістичний світ не вживає...

З'оперувавши сяк-так свою подобу і наліпивши відповідну кількість плястрів, хочеш вже раз убратись.

Вбираєш сорочку, очевидно навиворіть, і починаєш сварку з жінкою. Сорочка ж не твоя, спам'ятає тебе жінка. Шукає краватки, що десь згубилась, вдягаєш камізельку, а задумавшись над неділею і над тим що дальше маєш робити, шукаєш цеї самої камізельки годину, поки в дзеркалі не побачиш, що вона преспокійно висить на твоїй спині...

Неділя — це Божий день. Але неділя, це й страшний день, коли подумаєш про збори товариства. Приходиш на збори, а голова товариства на вступі щиро дякує тобі за це, що спізнився.

Саме їде важна нарада над зломаним ступнем, що провадить на сцену, та переломаним кріслом, від якого якийсь збиточник відірвав одну ніжку. Ходить про те, чи потреба покликати майстра, чи з членів хтось направить.

Кожен член забирає голос, говорить пів години, врешті голова перериває цю важну тему,, бо нема присутніх всіх членів.

Година п'ята.

Нарада іде далі над товариською бібліотекою, яку замісць людей, уважно перечитують миші...

Знову забирають голос всі члени, дискусують, подають ради, вказівки, а тимчасом надходить година сьома.

Дехто вже переспався, кількох жвавіших винеслося тихцем, а решта присутніх членів, німим поглядом просять голову, щоб скінчив їхні страсти...

Врешті голова замикає вроочисто збори, перепрошує, що довше задержав членів, оправдується що не полагоджено дрібніших справ як: помешкань для скитальців, пресових фондів, допомогових фондів, справи Рідної Школи, яка взагалі не існує, але він думає, що ці справи будуть напевно вирішені другим разом.

Волочиш ноги за собою мов колоди, ідучи додому на вечерю, а тимчасом люди сходяться на представлення.

Поправивши язика гарячим чаєм, біжиш на театральну виставу.

Ґрають драму „Хмара".

Захопивши принагідне крісло, бачиш якраз першу дію.

З піднесенням куртини чуєш, як на сцені щось бренить.

Це спів.

Бачиш, як гурт дівчат, убравшись в найкращі українські костюми, згортає якимись кривулями наломану смеречину та сосниву...

Це робітниці, граблі, та сіно...

Хтось щось сказав, а гурт заделкламував протяжно: ха, ха, ха!

Це Марина жартує, а дівчата регочуться. Вбігає дівчина з перстенями на пальцях і годинником на руці:

Це Настуся.

За хвилю входить обмазаний чорною, білою і червоною фарбою молодчина, з довжезними вусами, як козак, в шапці зо шликом, в чоботах, в руках довгий дрючок — це Андрій, прийшов шукати кресала.

Згодом пізнаєш усіх артистів, які, доречі кажучи, грають знаменито, тому ти нічого не розумієш, ані не чуєш.

Дуже помічним для уха є суфлер, його чуєш дуже добре...

Перемучившись з першою дією та видержавши годинну павзу, слухаєш другу дію. Нараз тебе обливає смертельний піт, клониш голову на поруччя крісла свого сусіда і... засипляєш.

Ця „дія" — є найсолодшою.

Знечев'я хтось тебе штовхає в бік і бачиш, що публіка виходить знову на павзу.

Біжиш до гардероби погратулювати найліпшим аматорам, при чому удаєш, що їх не можеш пізнати, дивуючись справності характеризатора.

За третім дзвінком, перед початком третьої дії, посилає режисер суфлера, поглядіти крізь дірку в куртині, чи публіка вертає на залю, чи розходиться.

Вертає суфлер і каже, що ще чекають...

Виходиш на салю усміхнений і бачиш що капелюх, який ти оставив на кріслі замісць своєї особи, десь пропав.

Решту гри не слухаєш, а думаєш про свого капелюха, впрочім зовсім нового.

В годині першій по півночі — скінчили.

Ніч пропала — і капелюх пропав.

Даєш у застав гардеробщикові два доляри і він тобі вичає з гардероби півциліндра, якого знайшли на смітнику.

Вертаєш додому. В годині третій дякуєш Богу за щасливо пережиту неділю — а могло би бути ще гірше! — та радієш, що надійшов понеділок...

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

16,686 Лопацький Антона і Анни з с. Козови, Бережани, від Кись Андрія.

16,687 Семенишин Василя з с. Вигоди, Долина, від Семенишин Б.

16,688 Сльоьовський Михайла від Сльоьовський Миколи с. Максима з с. Дуліби, Стріличі.

16,689 Дворецький Людвика з с. Копельня, Горошівського повіту, Розбіцька Кляри з с. Худоклен, Путилів, Волинь, від Складовський Миколи.

16,690 Рашковецький Семена з с. Глушкова, Городенка, від Касіян Василя.

16,691 Кіндра Андрія с. Петра з с. Дідушиць Малих, Стрий, від Федорків Олени, зам. Різняк.

16,692 Сестри з дому Білецька (Гандзів) з с. Двірці, Жовква, з дому Добровольська Серафина з с. Бутини, Жовква, та односельчан з с. Бутин та Двірці від Рекшинська з дому Музиків Серафина д. Гаврила і Параскеві.

16,694 Рідних і односельчан з с. Хоронів, Рава Руська, від Гевуш Василя.

Голоситься на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

ГУМБЕРТО ЩЕ МРІЄ ПРО ІТАЛІЙСЬКУ КОРОНУ.

Каскес, Португалія, 19 листопада. — В цьому місті перебуває на вигнанні бувший італійський король Гумберто II. В пресовому інтерв'ю він вчора заявив, що він завжди готовий вернутися до Італії та перебрати владу, якщо того забажав би італійський нарід. Він думає, що плебісцит в Італії на цю тему ще не є виключений. Гумберто висловився з великим признанням про теперішнього де Гаспері, що по його думці „робить знамениту роботу" в теперішніх обставинах.

КОСЕНКІНА ВИЙШЛА З ШПИТАЛЮ.

Ню Йорк. — Оксана Косенкіна, яка перед сто днями вискочила на волю з совєтського консуляту в Ню Йорку і смертельно потовклася, вийшла вже з шпиталю Рузвелта. Підчас лікування вона написала історію свого життя, яку один газетний синдикат передрукував в різних щоденниках. З доходів за цю статтю вона заплатила рахунок у шпиталі в сумі $8,000. Вона житиме наразі в приятелів біля Ню Йорку.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 6. листопада 1948 р. померла

МАРІЯ ГУСАК,

членкиця 218 відділу У. Н. Союзу в Кемпбел, Огайо.

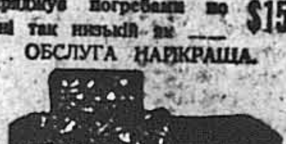
Покійна походила зі села Ольшаниця, пов. Ліско, Зах. Україна. Полишила в смутку мужа Стефана, 5 синів: Івана Сарахман, Андрія Сарахман, Франка Сарахман, Михайла Гусак і Стефана Гусак; три дочки: Катерину зам. Брозман, Анну і Марію та 5 внуків і сестру Розалію в Юкон, Па.

Похорон відбувся 10. листопада із похоронного заведення до укр. гр.-катол. церкви в Йонгставн, відтак на цвинтар Калварію. — В. ІЯ П.!

М. Стахура, секр.

ТАРЗАН, ч. 1976. Тарзан будує хату.

„Вона потребує цілковитої зміни оточення" — радив лікар. — „Їй треба повно сонця й морського повітря".

З питомою собі рішучістю малпочоловік забрав свою подругу...

...і заніс її як дитину на прегарне морське побережжя.

Там, високо понад приплив води, він збудував безпечну колибу...

...а його дорога товаришка життя приглядалася тому, не знаючи, яка дивна пригода ждала на ню.